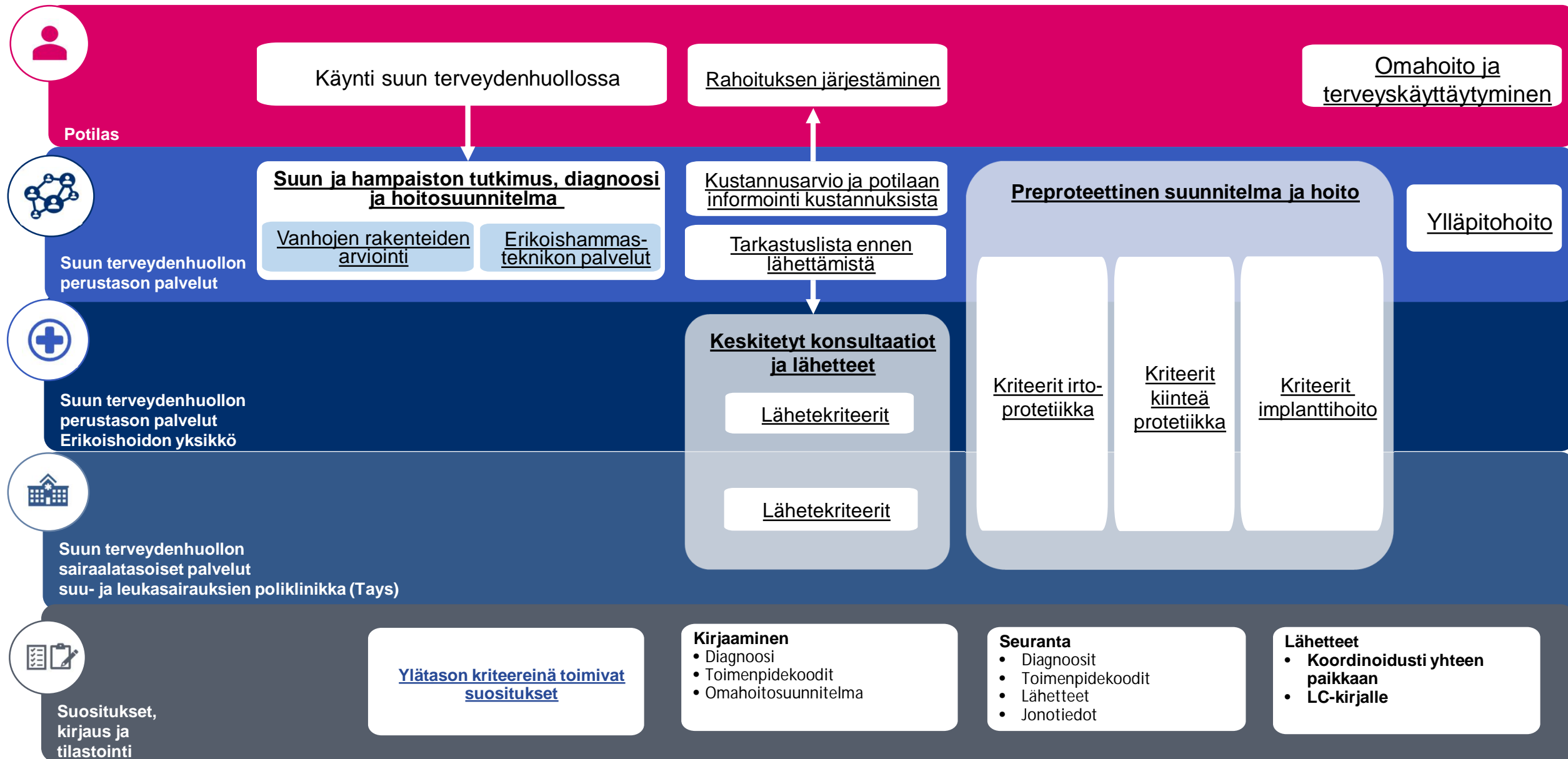

Proteettisen hoidon toimintamalli

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Ylätason kriteereinä toimivat suositukset

- [Suun ulkopuolella valmistetut paikat ja kruunut.](#) Palveluvalikoimaneuvoston suositus. Hyväksytty Palveluvalikoimaneuvoston kokouksessa 15.12.2021. STM051:00/2020 VN/24924/2020. Helsinki: Palveluvalikoimaneuvosto, 2021. (viitattu 4.10.2023).
- [Lyhentyneen hammaskaaren hoito.](#) Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2019 (viitattu 4.10.2023).
- [Implanttihoidot parodontiittipotilailla.](#) Vältä viisaasti -suositus. Pöllänen, M., & Suomalainen, K. (2018). Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. (viitattu 4.10.2023).
- [Hampaattoman alaleuan hoito implanttikiinnitteisellä kokoproteesilla.](#) Palveluvalikoimaneuvoston suositus. Hyväksytty Palveluvalikoimaneuvoston kokouksessa 30.8.2016. Helsinki: Palveluvalikoimaneuvosto, 2016 (viitattu 4.10.2023).
- [STM:n yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet.](#) Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:2. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019 (viitattu 4.10.2023).

Suun ja hampaiston tutkimus

- Anamneesi ja systemaattinen parentaelimistön kliininen tutkimus, jota on täydennetty kuvantamistutkimuksilla, kliinisillä valokuvilla ja kipsimallisuunnittelulla tai 3D skannauksilla
- Hoitosuunnitelmaa varten arvioidaan jäännöshampaiston ennuste, johon vaikuttavat
 - yleissairaudet ja säännölliset lääkitykset, erityisesti ne, joilla vaikutusta omahoidon toteuttamiseen, proteettisen hoidon ennusteeseen tai proteesien käyttöön
 - psyykinen kunto
 - suun limakalvojen sairaudet
 - kuiva suu tai syljen erityksen heikkeneminen
 - parodontaalikudosten tilanne
 - kariesaktiiviteetti
 - traumaattinen parenta
 - aikaisempi hoitohistoria ja [proteettiset rakenteet](#)
 - nikotiinituotteet
 - suunniteltu hoitoratkaisu ja sen toteuttaminen
 - motivaatio ja taito pitää yllä hyvää suuhygieniaa ja huolehtia proteettisesta rakenteesta
 - ylläpitohoitoon sitoutuminen
- Potilaan toiveet ja vaatimukset

Vanhojen rakenteiden arviointi

- Irtoprotetiikka
 - Proteesien pysyvyys
 - Proteesihampaiden kuluneisuus
 - Proteesin purentataso ja purentatasossa tapahtuneet muutokset
 - Limakalvojen kunto
- Kiinteäprotetiikka
 - Purenta
 - Saumatiiviydet
- Implanttiprotetiikka
 - Purenta
 - Peri-implanttikudokset (konsultoi tarvittaessa parodontologia tai proteetikkoa)
 - Rakenteiden istuvuus

Keskitettyt konsultaatiot ja lähetteet

- Ennen konsultointia suun ja hampaiston tutkimus oltava tehty, sekä implanttipotilaiden osalta [ennakkoselvitykset](#) tehty
- Irtoprotetiikan osalta konsultoidaan ensisijaisesti oman alueen proteettiseen hoitoon perehtynyttä hammaslääkärinä perustasolla
- Kiinteän protetiikan ja implanttiprotetiikan osalta konsultoidaan ensisijaisesti Erikoishoidon yksikön erikoishammaslääkärinä
- Konsultaatiot kirjataan sähköiselle B1-lähetepohjalle Tampereen Lifecare potilastietojärjestelmässä (kirjautuminen Citrix-etätyöpöydän kautta)
 - Kts. [Ohje konsultaatioon](#)
- [Lähetekriteerien](#) täytyessä potilaasta laaditaan sähköinen B1-lähete Erikoishoidon yksikköön
 - Kts. [Tarkastuslista ennen lähettämistä](#) ja [ohje lähetteen tekoon](#)

Ohje konsultaatioon

1. Potilaalta oltava lupa konsultointiin, mikäli konsultoit potilastiedoilla.
2. Kirjautu Citrix-etätyöpöydän kautta Lifecareen ja kirjaa konsultaatio sähköiselle B1 lähetepohjalle (potilaskansio -> +Uusi -> Kirjoita hakukenttään B1- LÄH)
 - **Huom! Muista kirjata myös puhelinnumero ja sähköpostiosoite, josta lähettävän hammaslääkärin tavoittaa (esim. mahdollisten lisätietojen pyyntöä varten)**
3. Tieto konsultaatiosta merkitään kliinisen erikoishoidon kirjalle (KLIEH) varaamalla potilaalle ensimmäinen vapaa aika to päivältä.
4. Klikkaa varaamaasi aikaa hiiren oikealla painikkeella ja valitse *Ajanvaraustiedot*. Lisää *Lisätiedot* kohtaan **K+ potilaan kotikunta (esim. K Nokia)**
5. Erikoishammaslääkäri kirjaa konsultaatiovastauksen ja asettaa potilaan mahdollisesti jonoon Erikoishoidon yksikköön.
6. Erikoishammaslääkäri merkitsee LC-kirjaan A, kun ottaa potilaan tiedot käsittelyyn ja L, kun konsultaatiovastaus kirjattu tai lähete vastaanotettu.
7. Konsultoiva hammaslääkäri seuraa itse, koska konsultaatioon on vastattu, käy lukemassa konsultaatiovastauksen ja etenee tämän perusteella potilaan hoidon suhteen.

Omahoitosuunnitelma

- Potilaalle laaditaan yksilöllinen [omahoitosuunnitelma](#), joka ohjaa omahoidon keinoin kohti yhdessä asetettuja tavoitteita
- Käytössä oleva [lomake](#) ohjaa potilaan kanssa käytävää keskustelua, joka toteutetaan [motivoivan haastattelun keinoin](#)
- Potilaan kanssa käydään läpi suun terveyden nykytila, siihen vaikuttavat tekijät, omahoito ja tuen tarve
- Opetetaan omahoito suun muuttuneissa oloissa
- Suunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään tarvittaessa

Omahoito ja terveyskäyttäytyminen

- Suun terveydenhuollon ammattilainen ja potilas laativat vastaanotolla yhteistyössä [omahoitosuunnitelman](#), jossa määritellään omahoidon tavoitteet
- Hampaiden huolellinen harjaus fluorihammastahnaa käyttäen kahdesti päivässä sekä päivittäinen hammasvälien puhdistus
- Proteesien puhdistaminen päivittäin pehmeällä proteesiharjalla ja saippuapohjaisella puhdistusaineella
- Suussa olevien proteettisten rakenteiden huolellinen puhdistaminen
- Säännöllinen ateriaritmi, jossa terveelliset ateriat ja välipalat
- Napostelun, sokeroitujen juomien ja makeisten runsaan ja usein toistuvan käytön rajoittaminen
- Janojuomana vesi
- Tarvittaessa lisäfluoridi omahoitoon yksilöllisen suunnitelman mukaan

Erikoishammasteknikon palvelut

- Lain mukaan erikoishammasteknikko voi valmistaa kokoproteesin hampaattomaan leukaan
- Erikoishammasteknikot voivat korjata proteeseja tilanteissa, joissa proteesiin ei tule muutoksia
- Teknisen työn laskussa tulee olla työn tilanneen sote-aseman tiedot

Kustannusarvio

- Kustannusarvioon kirjataan:
 - Eriteltyinä kliinisen ja hammasteknisen työn kustannukset
 - Tieto käytettävästä hammaslaboratoriosta
 - Tieto mahdollisista vaihtoehtoisista hoitosuunnitelmista kustannusarvioineen
- Hammaslääkärityön kustannukset lasketaan käyntimaksuineen (huomioitava myös puudutukset, preproteettiset paikkaukset ja hionnat sekä väliaikaiset rakenteet).
- Laajemmissa kokonaisuuksissa teknisen työn kustannusarviota on hyvä kysyä suoraan laboratorion.
- Saatu summa on hyvä pyöristää hieman ylöspäin, jotta kustannusarvio ei ylitä, vaikka tulisi hinnastomuutoksia tai suunnitelmaa tarkennettaisiin.
- Kustannusarvion ylittävää osaa ei voida suoraa hyväksyä, vaan tällöin on laadittava lisäkustannusarvio, jossa selvitetään syyt ylitykseen.

Rahoituksen järjestäminen

- Kelan maksusitoumus hammasteknisen työn kustannuksiin voidaan myöntää hammaslääkärin tekemän hoitosuunnitelman ja [kustannusarvion](#) pohjalta
- Maksusitoumus on voimassa 4kk, ellei erikseen pyydetä pidemmälle ajalle (esim. 6kk)
- Mikäli Kela ei myönnä maksusitoumusta, mutta potilaalla on taloudellisesti mahdotonta järjestää rahoitus proteettiseen hoitoon, hammasteknisiin kuluihin voi ohjata hakemaan rahoitusta myös hyvinvointialueen sosiaalihuollolta täydentävänä/ ennaltaehkäisevänä toimeentulotukena. Hakemukseen tulee liittää mukaan kustannusarvio, hoitosuunnitelma, sekä selvitys tilanteesta
- Kustannusarviota **ei tarvitse tehdä** toimeentulotuen piirissä oleville potilaille, sillä julkisen terveydenhuollon asiakasmaksut huomioidaan toimeentulotuessa

Rahoituksen järjestäminen

Tarkastuslista ennen lähettämistä

- Potilas on huolellisesti tutkittu anamnestisesti, kliinisesti sekä radiologisesti
- Työdiagnoosi on asetettu (tämän ei tarvitse olla lopullinen)
- Hoidon tarve arvioitu oman osaamisen suhteen ja tarvittaessa konsultoitu
- Perushoidon on oltava tehtynä ennen proteettisen hoidon aloittamista
- Potilaan omahoito on riittävällä tasolla proteettista hoitoa ajatellen ja ylläpitohoito järjestetty
- [Potilaan informointi kustannuksista](#)
- [Implanttipotilaiden ennakkoselvitykset](#)
- Potilasta on informoitu lähettämisestä sekä siitä, minne lähete tehdään
- Huolellinen, sähköisenä B1-lähete Erikoishoidon yksikköön
 - Kts. [Ohje lähetteen tekoon](#)

Implanttipotilaiden ennakkoselvitykset

- Mikä implantaatti, läpimitta, merkki, koska asetettu ja missä (myös mahdolliset tiedot päällirakenteista). Tämä jo ennen konsultaatiota
- SEHYK:istä löytyy työkalut seuraavien implanttimerkkien korjauksiin: Straumann, Astra, Nobel Biocare, Conelog
- Implanttirakenteet korjataan ensisijaisesti siellä, missä ne on tehty
- Potilaan huomioitava, että mahdolliset hankittavat tarvikkeet tai lisätyökalut tulevat potilaan itse maksettaviksi

Ohje lähetteen tekoon

1. Laadi sähköinen B1 lähete Citrix-etäyhteyden avulla Lifecareen avaamalla potilaan potilaskansio -> +Uusi -> Kirjoita hakukenttään B1- LÄH
 - **Huom! Muista kirjata myös puhelinnumero ja sähköpostiosoite, josta lähettävän hammaslääkärin tavoittaa (esim. mahdollisten lisätietojen pyyntöä varten)**
2. Tieto tehdystä lähetteestä merkitään kliinisen erikoishoidon kirjalle (KLIEH) varaamalla potilaalle ensimmäinen vapaa aika to päivältä.
3. Klikkaa varaamaasi aikaa hiiren oikealla painikkeella ja valitse *Ajanvaraustiedot*. Lisää *Lisätiedot* kohtaan **L+ potilaan kotikunta (esim. L Nokia)**
4. Lähetteet läpikäyvä erikoishammaslääkäri asettaa potilaan tarvittaessa jonoon Erikoishoidon yksikköön.
5. Erikoishammaslääkärit merkitsevät LC-kirjaan A, kun ottavat potilaan tiedot käsittelyyn ja L, kun lähete vastaanotettu
6. Lähettävän hammaslääkärin vastuulla on seurata lähetteen etenemistä. Mikäli lähete palautuu takaisin perustasolle, erikoishammaslääkäri tai hammaslääkäri informoi lähettänyttä hammaslääkäriä piikkiviestillä

Lähetekriteerit Erikoishoidon yksikköön

- Ohjaavat asiakirjat:
 - [STM kiireettömän hoidon perusteet](#) sivut 220-221
 - [Palveluvalikoimaneuvoston suositus suun ulkopuolella valmistettavista hammaspaikoista ja kruunuista](#)
 - [Palveluvalikoimaneuvoston suositus: Hampaattoman alaleuan hoito implanttikiinnitteisellä kokoproteesilla](#)
 - [Lyhentyneen hammaskaaren Käypä hoito –suositus](#)
- **Muu perushoito on tehty** (mm. parodontologinen ja kariologinen), sekä omahoito hyvällä tasolla
- Kiireellinen hoito tulee ensisijaisesti hoitaa perustasolla
- Synnyntäisesti puuttuvien hampaiden korvaaminen joko perusterveydenhuollossa tai yhteistyönä erikoissairaanhoidon kanssa
- Menetetyn/menetettyjen hampaiden korvaaminen, kun menetys tai muutos purentakyvyssä (esim. vaikeasti kulunut hampaisto) aiheuttaa merkittävää toiminnallista ja/tai sosiaalista haittaa
- Hammastapaturman hoito - lähtökohtaisesti vakuutuksen alainen hoito toteutetaan yksityisellä sektorilla
- Pahoin vaurioituneen hampaan tai hampaiston korjaaminen vaihtoehtona toistuville korjaavan hoidon toimenpiteille
- Vanhan proteesin uusiminen ja ylläpitohoito erityisesti vanhuksilla, laitospotilailla tai kokonaan omat hampaansa menettäneillä
- Erikoissairaanhoidona toteutetun hammasproteesihoidon jatkohoito hoitosuunnitelman perusteella

Lähetekriteerit sairaalatasoisiin palveluihin

Proteettista hoitoa tehdään tyypillisesti sellaisissa tiloissa, joihin liittyy laaja-alaisia hampaiden menetyksiä, suun ja leukojen alueen kudospuutoksia tai vaikeaa toiminnallista tai esteettistä haittaa

- Suun ja leukojen alueen pahanlaatuiset kasvaimet
- Purentaelinten hyvänlaatuiset kasvaimet, myös laajat kystat (rakkulat) ja niihin rinnastettavat sairaudet
- Silmä-, korva- ja/tai muut kasvojen kudospuutokset
- Kasvo- ja leukavammat sekä näiden jatkohoito silloin, kun vaatii laajoja rekonstruktioita
- Leukanivelä vaurioittavat sairaudet
- Synnyttäiset hammaspuutokset toiminnallisista ja esteettisistä syistä
- Useisiin hampaisiin ulottuva kiilteen ja hammasluun (dentiinin) kehityshäiriö
- Hampaiston kehityshäiriö, hampaiden muodon ja koon poikkeavuutta aiheuttavat tilat
- Leukojen ja kasvojen epämuodostumat ja oireyhtymät
- Pitkälle edennyt leuan surkastuminen, johon liittyy vaikea toiminnallinen haitta ja/tai surkastumiseen liittyvä kiputila proteesia käytettäessä siitä huolimatta, että potilaan proteesit ovat asianmukaiset.
- Välitön ja välttämätön hampaiden korvaaminen yleissairauden vuoksi tehtävässä hammassaneerauksessa
- Systeemisairauden aiheuttama hampaiden menetys tai harkinnan mukaan tilanne, jossa hoitamatta jättäminen johtaisi hampaiden menetykseen

Preproteettinen hoitosuunnitelma

- Esi-, riski- ja taustatiedot, aiempi hammashoito ja proteettiset rakenteet
- Status, keskeiset löydökset
- Diagnoosi, käytetään ICD-10-koodeja
- Proteettisen hoidon suunnitelma ja [kustannusarvio](#)
 - Anti-infektiivinen hoito, interferenssien eliminointi, paikkaylimäärien hionta, evaluointi, jatkohoitosuunnitelma
 - Työnjaon suunnitelma: mitä kukin tekee ja milloin
- Ylläpitohoitosuunnitelma, tutkimus- ja/tai ylläpitohoitovälin määrittely

Kriteerit/kiinteä protetiikka

- Suosituksia, joita voidaan käyttää ylätason kriteereinä:
 - [Palveluvalikoimaneuvoston suositukset olemassa seuraavista:](#)
 - [Suun ulkopuolella valmistetut paikat ja kruunut](#)
 - [Lyhentyneen hammaskaaren Käypä hoito -suositus](#)
 - [STM kiireettömän hoidon kriteerit](#)

Kriteerit/irtoprotetiikka

- Suosituksia, joita voidaan käyttää ylätason kriteereinä:
 - [Lyhentyneen hammaskaaren Käypä hoito -suositus](#)
 - [STM kiireettömän hoidon kriteerit](#)

Kriteerit/implanttihoito

- Suosituksia, joita voidaan käyttää ylätason kriteereinä:
 - [Hampaattoman alaleuan hoito implanttikiinnitteisellä kokoproteesilla](#)
 - [Lyhentyneen hammaskaaren Käypä hoito -suositus](#)
 - [STM kiireettömän hoidon kriteerit](#) (mm. synnynnäiset hammaspuutokset)
- Implanttihoidon edellytykset perusterveydenhuollossa
 - Nikotiinittomuus
 - Terve tai hoidettu, tulehdusvapaa parodontium / parodontiitti on hyvässä hoitotasapainossa ja ylläpito­hoidossa
 - Sitoutuminen ylläpito­hoitoon
 - Jokainen implanttihoito arvioidaan yksilöllisesti

Ylläpitohoito

- Ammattimainen, säännöllinen ylläpitohoito suun ja hampaiden tutkimukseen perustuvan hoitosuunnitelman mukaisesti
 - Suuhygienisti / hammaslääkäri / erikoishammaslääkäri
 - Etenkin implanttirakenteiden osalta
- Ylläpitoehdossa on kiinnitettävä erityistä huomiota
 - potilaan pitkäaikaissairauksiin ja lääkityksiin
 - potilaan kykyyn ja motivaatioon huolehtia jäännöshampaiden ja proteesirakenteiden omahoidosta
 - kariksen hallintaan (myös ruokavalioon)
 - jäännöshampaiston kuntoon
 - limakalvosairauksiin
 - proteesien oikea-aikaisiin korjauksiin ja pohjauksiin
 - län tuomiin toiminnallisiin muutoksiin ja rajoitteisiin.
 - Toimintakyvyn ja kognition heikentyessä suun ja proteesien päivittäisen puhdistuksen ohjeet annetaan omaishoitajalle tai laitoshoidossa olevilla laitoksen hoitajalle.